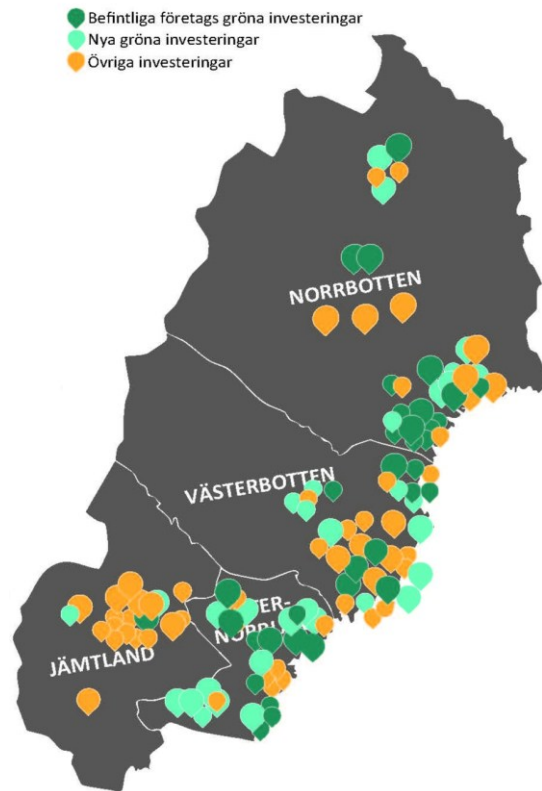

Risker i den gröna omställningen

En analys av industrisatsningarna i norra Sverige
Sofia Lundberg

The SNS logo is displayed in a large, dark blue, serif font. It is positioned on a light blue, angular background shape that resembles a stylized mountain or a large letter 'N'.

1500 miljarder – 20 år

Bakgrund

- Tydligare klimatpolitik – EU:s gröna giv
 - Lokala tillgångar av nationellt och internationellt intresse
 - Utsläppande verksamheter
 - Förändrat säkerhetsläge och internationell handelspolitik
 - Räcker elen till? Finns arbetskraften? Markkonflikter? Osv ...
 - Är investeringarna kommersiellt lönsamma?
- Vem ska stå för risken och vilka är riskerna?

Om rapporten

Frågeställningar

- ➔ Vilka är de stora industrisatsningarna? Hur stora är de, hur ser tidsplanerna ut och vilka offentliga stöd har de fått?
- ➔ Vilka är riskerna med stora industrisatsningar inom den gröna omställningen?
- ➔ Hur fördelas riskerna mellan olika styrnivåer i den offentliga sektorn?
- ➔ Finns det vetenskapligt stöd för denna riskfördelning?
- ➔ Vilka lärdomar har berörda kommuner dragit?
- ➔ Fokus på identifiering, hantering och konsekvenser

Om rapporten

Metod och avgränsningar

- ➔ Nationalekonomisk ansats, beaktar korrigerande av externa effekter och industripolitik.
- ➔ Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland
- ➔ Risk kontra osäkerhet
- ➔ Bedömer inte den faktiska klimatnyttan eller andra gröna dimensioner

Data

- ➔ SCB
- ➔ Sveriges kommuner och regioner
- ➔ Kommuninvest
- ➔ Andra rapporter, media och hemsidor
- ➔ Intervjuer med företrädare för några av de berörda kommunerna

Hur offentliga stöd för grön omställning kan motiveras

EU och Sverige

- Negativa externa effekter (klimat, miljö)
- Konkurrenskraft och tillväxt
- Positiva externa effekter (innovation, kunskapsspridning och nätverkseffekter)
- Strukturomvandling och teknikskifte
- Minskat beroende av omvärlden

Lokalt

- Arbetstillfällen, ökad befolkning och stärkt näringsliv
- Tillväxt och skatteunderlag

→ Helhetsperspektivet är viktigt

Risker med direkta och indirekta offentliga stöd

- Snedvridning av konkurrens
- Attraherar lycksökare
- Politiska ambitioner nås inte
 - Marknadsmisslyckanden korrigeras inte
 - Industripolitiken missar målen
 - Överskattad multiplikatoreffekt
 - Helhetsperspektivet saknas
- Verkningslöst då batterimarknaden är mättad?

Det är skillnad på när det offentliga investerar i egen verksamhet på det offentliga initiativ eller när det sker för att en privat aktörs investeringar är betingade på att så sker – svår gränsdragning ...

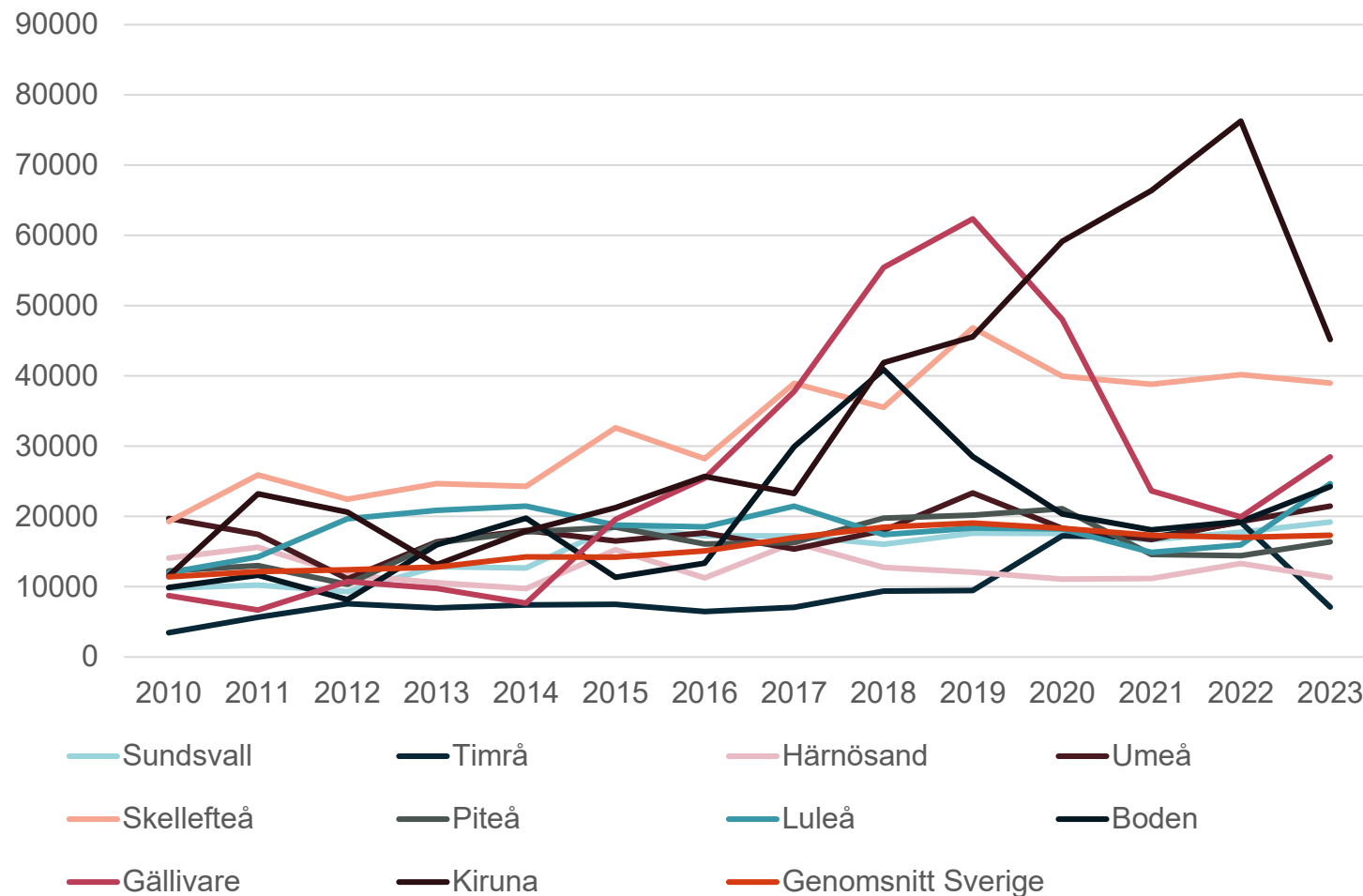
Investeringarna i rapporten

År	LKAB	SSAB	Boliden	Northvolt	Markbygden	Talga	Hybrit	Stegra	Power2-Earth	Uniper	PTL
2017											
2018											
2019											
2020											
2021											
2022											
2023											
2024											Nekas tillstånd
2025				Konkurs							
2026				?							
2027											!
2028											
2029											
2030											
2038-2045											
Investering Mdkr	150 – 400	52	655	150	60	6	16	75	15-20	2	13
Arbetsstillfällen vid drift	2000-3500	150	0	4000	200	210	3000	1500-2000	500	150	1900

Berörda kommuner

- ➔ Befolkningsmässiga utmaningar
- ➔ Söker arbetstillfällen och inflyttning för ökat skatteunderlag
- ➔ Näringslivsstrategier för att attrahera etableringar
- ➔ Låg arbetslöshet
- ➔ Behov av offentliga investeringar

Investeringar per capita (SEK)

Vilka är riskerna?

Kvantifierade klimatpolitiska mål med relativt korta tidsramar

Arbetsmarknadsrisk	Elmarknadsrisk	Säkerhetspolitisk risk	Regulatorisk risker	Subventionskrig	Risker vid offentliga investeringar
<ul style="list-style-type: none">• Efterfrågan på arbetskraft• Konkurrens på lokala arbetsmarknader• Överskattad multiplikatoreffekt	<ul style="list-style-type: none">• Efterfrågeökning• Prisökning och ökat importbehov• Avvaktansrisk	<ul style="list-style-type: none">• Kontroll över viktig infrastruktur och skyddsvärda verksamheter• Säkerhetspolitiska avvägningar• Sabotage, spionage och påtryckningar	<ul style="list-style-type: none">• Lagstiftning• Förändrad inriktning på politik och stödformer• Osäkra och dåligt koordinerade beslutsprocesser	<ul style="list-style-type: none">• Länder (eller regioner) konkurrerar med varandra för att attrahera investeringar• Subventionernas kostnad överstiger samhällsnyttan• Kan leda till politiska spänningar• Attraherar lycksökare	<ul style="list-style-type: none">• Offentliga upphandlingar, kontraktsdesign och incitamentsstrukturer• Onödiga kostnadsöverskridanden• Kvalitetsbrister• Ekonomisk och annan brottslighet

- Sammanlänkade
- Späs på av det osäkra internationella läget
- ! I rapporten diskuteras varken negativ eller positiv påverkan på individuell nivå i lokalsamhället, bilden av norra Sverige osv.

Lärdomar från några av kommunerna – risker hanteras och beredskap finns

Vilka risker talar de om?

- ➔ Passivitet – att inte våga göra något är den största risken
- ➔ Finansiell risk
- ➔ Förtroenderisk
- ➔ Brottslighet och välfärd
- ➔ Påverkan på befintliga näringslivet
- ➔ Regleringsrisk
- ➔ Säkerhetspolitik

Hantering och ansvarsfördelning

- ➔ Större investeringar tas av de kommunala bolagen
Men, en del investeringar är egentligen för stora för att hanteras på kommunal nivå
- ➔ Dialog och kommunikation
- ➔ Kravställande på entreprenörerna, ex. i utformning av tillfälliga bostäder
- ➔ Nära samarbete med andra myndigheter kring ex. säkerhetspolitiska frågor och ekonomisk och annan brottslighet
- ➔ Är skattesystemet utformat för grön omställning på lokal nivå?
- ➔ Ökat statligt ansvarstagande i bättre koordinerade beslutsprocesser och någon form av garantier vid lokala investeringar i bostäder och infrastruktur

Principer för riskdelning

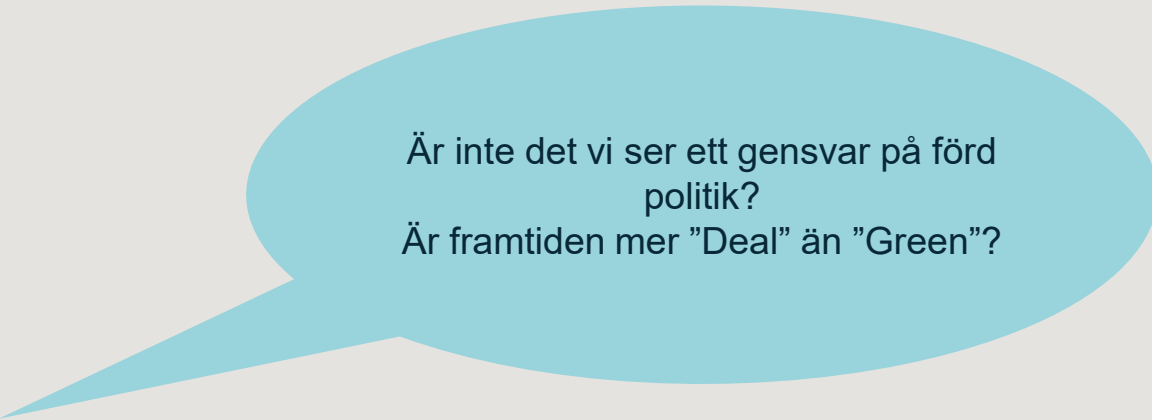
- ➔ Den part som bäst kan hantera risken bör göra det
- ➔ Offentliga stöd bör utgå om de korrigerar externa effekter
- ➔ Risk bör fördelas i proportion till nytta
- ➔ Industripolitiken bör inkludera visst risktagande för att vara framgångsrik

Vad betyder detta?

- ➔ Kommersiell risk bör tas av privata aktörer
- ➔ Viss risk kan tas av EU och svenska staten om motivet finns i klimatförbättring, innovationer och konkurrenskraft
- ➔ Viss risk kan tas av lokalt om det ger inflyttning och ökade skatteintäkter

Rekommendationer

- ➔ Ytterligare nationella insatser för att ta tillvara erfarenheter och kunskapsöverföring
- ➔ Kan också förebygga att enskilda kommuner attraheras av oseriösa aktörer
- ➔ Staten bör verka för att nationella besluts- och tillståndsprocesser på olika nivåer bättre koordineras och kortas ner tidsmässigt
- ➔ Var tydlig med målfunktionen för att kunna identifiera rätt risker (helhetsperspektivet)
- ➔ Den offentliga sektorns olika nivåer behöver verka för en stabil politik
- ➔ Det är viktigt med en politik som ger goda förutsättningar för långsiktiga investeringar, men samtidigt ska politiken kunna anpassas till utvecklingen och vara demokratiskt förankrad

Är inte det vi ser ett gensvar på förd politik?
Är framtiden mer "Deal" än "Green"?